

Na osnovu člana 21 stav 2 Zakona o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora („Službeni list CG“, broj 77/08), Vlada Crne Gore na sjednici od _____ 2021. godine, donijela je

**ODLUKU O OBJAVLJIVANJU
SPORAZUMA IZMEĐU EVROPSKE UNIJE I CRNE GORE O UČEŠĆU CRNE GORE U
„CUSTOMS“, PROGRAMU UNIJE ZA SARADNJU U POLJU CARINE**

Član 1

Objavljuje se Sporazum između Evropske Unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u „Customs“, programu Unije za saradnju u polju carine, potpisan razmjenom potpisa, u Briselu, 10.11.2022. godine i u Podgorici, 30.11.2022. godine, u originalu na engleskom jeziku.

Član 2

Tekst Sporazuma iz člana 1 ove odluke, u originalu na engleskom i u prevodu na crnogorski jezik glasi:

AGREEMENT

**between the European Union and Montenegro on the participation of Montenegro in
‘Customs’, the Union programme for cooperation in the field of customs**

The European Commission (hereinafter referred to as ‘the Commission’) on behalf of the European Union,

on the one part,

and

the Government of Montenegro (hereinafter referred to as ‘Montenegro’),

on the other part,

hereinafter referred to as ‘the Parties’

WHEREAS the Protocol 8 to the Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Montenegro, of the other part, on the general principles for the participation of Montenegro in Community Programmes¹ stipulates that the specific terms and conditions regarding the participation of Montenegro in each particular programme, in particular the financial contribution payable, will be determined by agreement, in the form of a Memorandum of Understanding between the Commission, acting on behalf of the Community and Montenegro;

WHEREAS the Customs Programme was established by Regulation (EU) 2021/444² of the European Parliament and of the Council;

¹ OJ L 108, 29.4.2010, p. 345

² OJ L 87, 15.3.2021, p.1-16

WHEREAS the specific terms and conditions of the association should be determined by an international agreement between the Union and the associated country;

WHEREAS pursuant to Article 5 points (a) and (b) of the first subparagraph of Regulation (EU) 2021/444, acceding countries, candidate countries and potential candidates and European Neighbourhood Policy countries may participate in accordance with the general principles and general terms and conditions for the participation of those countries in Union programmes established in the respective framework agreements and Association Council decisions, or in similar agreements, and in accordance with the specific conditions laid down in agreements between the Union and those countries;

RECOGNISING the general principles as set out in Regulation (EU) 2021/444 of the European Parliament and of the Council;

ACKNOWLEDGING the objectives of the Customs Programme to support the customs union and customs authorities working together and acting as one to protect the financial and economic interests of the Union and its Member States, to ensure security and safety within the Union and to protect the Union from unfair and illegal trade, while facilitating legitimate business activity;

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Article 1

Scope of the association

Montenegro shall participate as associated country and contribute to the following parts of the Customs programme, referred to in Regulation (EU) 2021/444 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2021:

- (a) the activities specified in point (a), (b), (d), and (e) of the first subparagraph of paragraph (3) of Article 7 of the Regulation (EU) 2021/444, unless, considering the nature or content of the activity, the participation of Montenegro is not appropriate;
- (b) provided that the relevant legal requirements are in place, participation in the IT capacity building activities as specified in point (c), of the first subparagraph of paragraph (3), and paragraphs (4) and (5) of Article 7 of Regulation (EU) 2021/444. The participation in the activities shall begin on a date agreed by both parties.

Article 2

Terms and conditions with respect to participation in the Customs programme

1. Montenegro shall participate in the activities of the Customs programme in accordance with the conditions laid down in the Protocol 8 to the Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Montenegro, of the other part, on the general principles for the participation of Montenegro in Community programmes, and

under the terms and conditions set forth in this Agreement, in the legal acts referred to in Article 1 of this Agreement, as well as in any other rules pertaining to the implementation of the Customs Programme, in their most up to date versions.

2. Unless otherwise provided for in the terms and conditions referred to in paragraph 1 of this Article, legal entities established in Montenegro may participate in actions of the Customs programme under conditions equivalent to those applicable to legal entities established in the Union, including respect for EU restrictive measures³.
3. Representatives of Montenegro shall have the right to participate as observers in the committee referred to in Article 17 of the Regulation (EU) 2021/444 establishing the Customs programme, without voting rights and for points which concern Montenegro.
4. Travel costs and subsistence expenses incurred by representatives and experts of Montenegro when taking part as observers in the work of the committee referred to in Article 17 of the Regulation (EU) 2021/444 establishing the Customs programme or in other meetings related to the implementation of the Customs programme, shall be reimbursed by the Commission on the same basis and in accordance with the procedures in force for representatives of the Member States of the European Union.
5. Montenegro shall take all necessary measures, as appropriate, to ensure that goods and services, purchased in Montenegro or imported into Montenegro, which are partially or entirely financed pursuant to the grant agreements and/or contracts concluded for the realisation of the activities in accordance with this Agreement, are exempted from customs duties, import duties and other fiscal charges, including the VAT, that are applicable in Montenegro.
6. English shall be used for the procedures related to requests, contracts and reports, as well as for other administrative aspects of the Programme.

Article 3

Financial contribution

1. Participation of Montenegro or legal entities of Montenegro in the Customs programme shall be subject to Montenegro contributing financially to the Programme and the related management, execution and operation costs under the general budget of the Union (hereinafter referred to as the 'Union budget'). The rules governing the financial contribution of Montenegro are set out in Annex I.
2. The financial contribution shall take the form of the sum of:
 - (a) an operational contribution; and
 - (b) a participation fee.
3. The financial contribution shall take the form of an annual payment made in one instalment, and shall be due at the latest in May.
4. The operational contribution shall cover operational and support expenditure of the Programme and be additional both in commitment and payment appropriations to the amounts entered in the Union budget definitively adopted for the Customs programme.
5. The operational contribution shall be based on a contribution key defined as the ratio of the Gross Domestic Product (GDP) of Montenegro at market prices to the GDP of the Union at market prices. The GDPs at market prices to be applied shall be determined by the dedicated Commission services based on the most recent

³ The EU restrictive measures are adopted pursuant to Article 29 of the Treaty on the European Union or Article 215 of the Treaty on the Functioning of the European Union.

statistical data available for budget calculations in the year prior to the year in which the annual payment is due. Adjustments to this contribution key are laid down in Annex I.

6. The operational contribution shall be calculated applying the contribution key, as adjusted, to the commitment appropriations entered in the Union budget definitively adopted for the applicable year for financing the Customs programme.
7. The participation fee shall be 4% of the annual initial operational contribution as calculated in accordance with paragraphs (5) and (6) and shall be phased in as set out in Annex I. The participation fee shall not be subject to retrospective adjustments or corrections.
8. The Union shall provide Montenegro with information in relation to its financial participation as included in the budgetary, accounting, performance and evaluation related information provided to the Union budgetary and discharge authorities concerning the Customs programme. That information shall be provided having due regard to the Union's and Montenegro's confidentiality and data protection rules and shall be without prejudice to the information which Montenegro is entitled to receive under Annex II.
9. All contributions of Montenegro or payments from the Union, and the calculation of amounts due or to be received shall be made in euro.

Article 4

Monitoring, Reporting and Evaluation

1. Without prejudice to the responsibilities of the Commission, the European Anti-Fraud Office (OLAF) and the European Court of Auditors in relation to the monitoring and evaluation of the Customs programme, the participation of Montenegro in the Customs programme shall be continuously monitored on a partnership basis involving the Commission and Montenegro.
2. The rules concerning sound financial management, including the financial control, recovery and other anti-fraud measures in relation to Union funding under this Agreement are laid down in Annex II.

Article 5

Final provisions

1. This Agreement shall enter into force on the date when the Parties have notified each other of the completion of their internal procedures for that purpose.
2. This Agreement shall apply from 1 January 2021. It shall remain in force for as long as necessary for all the projects and actions financed from the Customs programme, all the actions necessary to protect the financial interests of the European Union and all the financial obligations stemming from the implementation of this Agreement between the Parties to be completed.
3. The European Union and Montenegro may apply this Agreement provisionally in accordance with their respective internal procedures and legislation. The provisional application shall begin on the date on which the Parties have notified each other of the completion of their internal procedures necessary for that purpose.
4. Should Montenegro notify the Commission acting on behalf of the Union that it will not complete its internal procedures necessary for the entry into force of this Agreement, this Agreement shall cease to apply provisionally on the date of receipt of this

notification by the Commission, which shall constitute the cessation date for the purposes of this Agreement.

5. The application of this Agreement may be suspended by the European Union in case of non-payment of the financial contribution due by Montenegro as described in point II of Annex I.

Suspension of application of this Agreement shall be notified by the Commission to Montenegro by a formal letter of notification, which shall take effect 15 days following the receipt of this notification by Montenegro.

In case the application of this Agreement is suspended, legal entities established in Montenegro shall not be eligible to participate in award procedures not yet completed when the suspension takes effect. An award procedure shall be considered completed when legal commitments have been entered into as a result of that procedure.

The suspension does not affect the legal commitments entered into before the suspension took effect. This Agreement shall continue to apply to such legal commitments.

The European Union shall immediately notify Montenegro once the entire amount of the financial contribution due has been received by the Commission. The suspension shall be lifted with an immediate effect upon this notification.

As of the date when the suspension is lifted, legal entities of Montenegro shall be again eligible in award procedures launched after this date and in award procedures launched before this date, for which the deadlines for submission of applications has not expired.

6. Either Party may terminate the Agreement at any time by a written notice informing of the intent to terminate it.

The termination shall take effect three calendar months after the date at which the written notice reaches its addressee. The date on which the termination takes effect shall constitute the termination date for the purposes of this Agreement.

7. Where this Agreement ceases to apply provisionally in accordance with paragraph (5), or is terminated in accordance with paragraph (6), the Parties agree that:

- (a) projects or actions in respect of which legal commitments have been entered into during the provisional application and/or after the entry into force of this Agreement, and before this Agreement ceases to apply or is terminated shall continue until their completions under the conditions laid down in this Agreement;

- (b) the annual financial contribution of the year N during which this Agreement ceases to apply provisionally or is terminated shall be paid in accordance with Article 3.

- (c) following the year during which this Agreement ceases to apply provisionally or is terminated, Montenegro, in case of accessing or operating the Common Communication Network/Common Systems Interface (CCN/CSI) and its applications, shall pay on annual basis the costs of it, as any non-associated country to the programme.

The Commission shall communicate to Montenegro the costs for accessing and operating CCN/CSI and its applications as soon as possible and at the latest when issuing the first call for funds of the financial year.

The Parties shall settle by common consent any other consequences of termination or cessation of provisional application of this Agreement.

8. The Annexes to this Agreement form an integral part of this Agreement.
9. This Agreement may only be amended in writing by common consent of the Parties. The entry into force of the amendments will follow the same procedure as that applicable for the entry into force of this Agreement.

This Agreement shall be drawn up in duplicate in English.

Done at Brussels on 10 November 2022

Done at Podgorica on 30 November 2022

FOR THE UNION

FOR MONTENEGRO

Gerassimos THOMAS, sign.

Aleksandar DAMJANOVIĆ, sign.

Director General for Taxation and
Customs Union

Minister of Finance

ANNEX I: Rules governing the financial contribution of Montenegro to the Union Customs programme (2021-2027)

ANNEX II: Sound Financial Management

Annex I

Rules governing the financial contribution of Montenegro to the Union Customs programme (2021-2027)

I. CALCULATION OF MONTENEGRO'S FINANCIAL CONTRIBUTION

- (1) The financial contribution of Montenegro to the Customsprogramme shall be established on a yearly basis in proportion to, and in addition to, the amount available each year in the Union budget for commitment appropriations needed for the management, execution and operation of the Customsprogramme.
- (2) The participation fee referred to in Article 3(7)of this Agreementshall be phased in as follows:
 - 2021: 0,5%
 - 2022: 1%;
 - 2023: 1,5%;
 - 2024: 2%;
 - 2025: 2,5%;
 - 2026: 3%;
 - 2027: 4%.
- (3) In accordance with Article3(5)of this Agreement, the operational contribution to be paid by Montenegro for its participation in the Customsprogramme will be calculated for the respective financial years by applying an adjustment to the contribution key.
The adjustment to the contribution key shall be:
$$\text{Contribution Key Adjusted} = \text{Contribution Key} \times \text{Coefficient}$$

The coefficient used for the above calculation to adjust the contribution key shall be 0,2.

II. PAYMENT OF MONTENEGRO'S FINANCIAL CONTRIBUTION

- (1) The Commission shall communicate to Montenegro, as soon as possible and at the latest when issuing the first call for funds of the financial year, the following information:
 - (a) the amounts in commitment appropriations in the Union budget definitively adopted for the year in question for the budget lines covering participation of Montenegro.
 - (b) the amount of the participation fee referred to in Article 3(7) of this Agreement.On the basis of its Draft Budget, the Commission shall provide an estimate of information for the following year under points (a) and (b) as soon as possible, and, at the latest, by 1 September of the financial year.
- (2) The Commission shall issue, at the latest in April of each financial year, a call for funds to Montenegro corresponding to its contribution under this Agreement.

Each call for funds shall provide for the payment of Montenegro's contribution not later than 30 days after the call for funds is issued.

For the first year of implementation of this Agreement, the Commission shall issue a single call for funds, within 60 days of the signature of this Agreement.

- (3) By derogation from paragraph 2, the financial contribution for 2021 shall be split in instalments to be divided over multiple calls for funds with the following payment schedule:

- 50% of the financial contribution for 2021 to be paid in 2022;
- 50% of the financial contribution for 2021 to be paid in 2023.

The corresponding amounts shall be included in the call for funds of the respective year.

- (4) Montenegro shall pay its financial contribution under this Agreement in accordance with point (II) of this Annex. In the absence of payment by Montenegro by the due date, the Commission shall send a formal letter of reminder.

Any delay in the payment of the financial contribution shall give rise to the payment of default interest by Montenegro on the outstanding amount from the due date.

The interest rate for amounts receivable not paid on the due date shall be the rate applied by the European Central Bank to its principal refinancing operations, as published in the C series of *the Official Journal of the European Union*, in force on the first calendar day of the month in which the due date falls, increased by three and half percentage points.

In case the delay in the payment of the contribution is such that it may significantly jeopardise the implementation and management of the Customs programme, participation of Montenegro in the Customs programme will be suspended by the Commission following the absence of payment 20 working days after a formal letter of reminder, without prejudice to the Union's obligations according to grant agreements and/or contracts already concluded pertaining to the implementation of the indirect actions for which Montenegro was selected.

Annex II
Sound Financial Management
Protection of financial interests and recovery

Article 1

Reviews and audits

1. The European Union shall have the right to conduct, in accordance with the applicable acts of one or more Union institutions or bodies and as provided in relevant agreements and/or contracts, technical, scientific, financial, or other types of reviews and audits on the premises of any natural person residing in or any legal entity established in Montenegro and receiving European Union funding, as well as any third party involved in the implementation of Union funds residing or established in Montenegro. Such review and audits may be carried out by the agents of the institutions and bodies of the European Union, in particular of the European Commission and the European Court of Auditors, or by other persons mandated by the European Commission.
2. The agents of the institutions and bodies of the European Union, in particular of the European Commission and the European Court of Auditors, and the other persons mandated by the European Commission, shall have appropriate access to sites, works and documents (both in electronic and paper versions) and to all the information required in order to carry out such audits, including the right of obtaining a physical/electronic copy of, and extracts from, any document or the contents of any data medium held by the audited natural or legal person or by the audited third party.
3. Montenegro shall not prevent or raise any particular obstacle to the right of entrance in Montenegro and to the access to the premises of the agents and other persons referred to in paragraph 2 on the grounds of the exercise of their duties referred to in this Article.
4. The reviews and audits may be carried out, also after the suspension of application of this Agreement pursuant to its Article 5(5), or its termination, on the terms laid down in the applicable acts of one or more European Union institutions or bodies and as provided in relevant agreements and/or contracts in relation to any legal commitment implementing the European Union budget entered into by the European Union before the date on which the suspension of application of this Agreement pursuant to its Article 5(5), or termination of this Agreement takes effect.

Article 2

Fight against irregularities, fraud and other criminal offences affecting the financial interests of the Union

- 1.** The European Commission and the European Anti-Fraud Office (OLAF) shall be authorised to carry out administrative investigations, including on-the-spot checks and inspections, on the territory of Montenegro. These investigations shall be carried out in accordance with the terms and conditions established by applicable acts of one or more Union institutions.
- 2.** The competent authorities of Montenegro shall inform the European Commission or OLAF within reasonable time of any fact or suspicion which has come to their notice relating to an irregularity, fraud or other illegal activity affecting the financial interests of the Union.
- 3.** On-the-spot checks and inspections may be carried out on the premises of any natural person residing in or legal entity established in Montenegro and receiving Union funds, as well as of any third party involved in the implementation of Union funds residing or established in Montenegro.
- 4.** On-the-spot checks and inspections shall be prepared and conducted by the European Commission or OLAF in close collaboration with the competent authority of Montenegro designated by the government of Montenegro. The designated authority shall be notified a reasonable time in advance of the object, purpose and legal basis of the checks and inspections, so that it can provide assistance. To that end, the officials of the competent authorities of Montenegro may participate in the on-the-spot checks and inspections.
- 5.** Upon request by authorities of Montenegro, the on-the-spot checks and inspections may be carried out jointly with the European Commission or OLAF.
- 6.** Commission agents and OLAF staff shall have access to all the information and documentation, including computer data, on the operations concerned, which are required for the proper conduct of the on-the-spot checks and inspections. They may, in particular, copy relevant documents.
- 7.** Where the person, entity or another third party resists an on-the-spot check or inspection, authorities of Montenegro, acting in accordance with national rules and regulations, shall assist the European Commission or OLAF, to allow them to fulfil their duty in carrying out an on-the-

spot check or inspection. This assistance shall include taking the appropriate precautionary measures under national law, in particular in order to safeguard evidence.

8. The European Commission or OLAF shall inform authorities of Montenegro of the result of such checks and inspections. In particular, the European Commission or OLAF shall report as soon as possible to the competent authority of Montenegro any fact or suspicion relating to an irregularity, which has come to their notice in the course of the on-the-spot check or inspection.

9. Without prejudice to application of Montenegro criminal law, the European Commission may impose administrative measures and penalties on legal or natural persons of Montenegro participating in the implementation of a programme or activity in accordance with European Union legislation.

10. For the purposes of proper implementation of this Article, the European Commission or OLAF and the competent authorities of Montenegro shall regularly exchange information and, at the request of one of the parties to this Agreement, consult each other.

11. In order to facilitate effective cooperation and exchange of information with OLAF, Montenegro shall designate a contact point.

12. Information exchanged between the European Commission or OLAF and the competent authorities of Montenegro shall take place having due regard to the confidentiality requirements. Personal data included in the exchange of information shall be protected in accordance with applicable rules.

13. Authorities of Montenegro shall cooperate with the European Public Prosecutor's Office to allow it to fulfil its duty to investigate, prosecute and bring to judgment the perpetrators of, and accomplices to, criminal offences affecting the financial interests of the European Union in accordance with the applicable legislation.

Article 3

Recovery and enforcement

1. Decisions adopted by the European Commission imposing a pecuniary obligation on legal or natural persons other than States in relation to any claims stemming from the Customs programme shall be enforceable in Montenegro. The order for enforcement shall be appended to the decision, without any other formality than a verification of the authenticity of

the decision by the national authority designated for this purpose by the government of Montenegro. The government of Montenegro shall make known its designated national authority to the Commission and the Court of Justice of the European Union. In accordance with Article 4 of Annex II, the European Commission shall be entitled to notify such enforceable decisions directly to persons residing and legal entities established in Montenegro. Enforcement shall take place in accordance with Montenegro law and rules of procedure.

2. Judgments and orders of the Court of Justice of the European Union delivered in application of an arbitration clause contained in a contract or agreement in relation to Union programmes, activities, actions or projects shall be enforceable in Montenegro in the same manner as European Commission decisions referred to in paragraph (1).

3. The Court of Justice of the European Union shall have jurisdiction to review the legality of the decision of the Commission referred to in paragraph 1 and to suspend its enforcement. However, the Courts of Montenegro shall have jurisdiction over complaints that enforcement is being carried out in an irregular manner.

Article 4

Communication and exchange of information

The European Union institutions and bodies involved in the implementation of Customsprogramme, or in controls over that programme, shall be entitled to communicate directly, including through electronic exchange systems, with any natural person residing in or legal entity established in Montenegro and receiving Union funds, as well as any third party involved in the implementation of Union funds residing or established inMontenegro. Such persons, entities and parties may submit directly to the European Union institutions and bodies all relevant information and documentation, which they are required to submit on the basis of the European Union legislation applicable to the Union programme and of the contracts or agreements concluded to implement that programme.

SPORAZUM

između Evropske Unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u „Customs“, programu Unije za saradnju u polju carine

Evropska komisija (u daljem tekstu „Komisija“) u ime Evropske unije,
s jedne strane,
i

Vlade Crne Gore (u daljem tekstu „Crna Gora“),
sa druge strane,
u daljem tekstu „Strane“

BUDUĆI DA je Protokolom 8 uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane, o opštim principima za učešće Crne Gore u programima Zajednice⁴ propisano da posebni uslovi u vezi sa učešćem Crne Gore u svakom pojedinom programu, a posebno finansijski doprinos koji se plaća, biće utvrđeni sporazumom, u formi Memoranduma o razumijevanju između Komisije, koja djeluje u ime Zajednice i Crne Gore;

BUDUĆI DA je program Customs uspostavljen Uredbom (EU) 2021/444⁵ Evropskog Parlamenta i Savjeta;

BUDUĆI DA posebne odredbe i uslove pridruživanja treba da budu utvrđeni međunarodnim sporazumom između Unije i pridružene zemlje;

BUDUĆI DA u skladu sa članom 5. tačka a) i b) prvog podstava Uredbe (EU) 2021/444, zemlje pristupnice, zemlje kandidati i potencijalni kandidati i zemlje Evropske susjedske politike mogu učestvovati u skladu sa opštim principima i opštim uslovima i odredbama za učešće tih zemalja u programima Unije utvrđenim u odgovarajućim okvirnim sporazumima i odlukama Savjeta za pridruživanje, ili u sličnim sporazumima, i u skladu sa posebnim uslovima utvrđenim u sporazumima između Unije i tih zemalja;

PREPOZNAJUĆI opšte principe utvrđene u Uredbi (EU) 2021/444 Evropskog parlamenta i Savjeta;

PRIZNAJUĆI ciljeve programa Customs da podrži carinsku uniju i carinske organe koji rade zajedno i djeluju kao jedno u cilju zaštite finansijskih i ekonomskih interesa Unije i njenih država članica, da se osigura bezbjednost i sigurnost unutar Unije i da se Unija zaštiti od nepoštene i nelegalne trgovine, uz omogućavanje legitimne poslovne aktivnosti

SU SE DOGOVORILE KAKO SLIJEDI:

⁴ SL L 108, 29.4.2010, str. 345

⁵SL L 87, 15.3.2021. p. 1-16

Član 1

Djelokrug udruživanja

Crna Gora će učestvovati kao pridružena država i doprinijeti sljedećim djelovima programa Customs, iz Uredbe (EU) 2021/444 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. marta 2021. godine:

- a) aktivnosti navedene u tačkama (a), (b), (d) i (e) prvog podstava stava (3) člana 7 Uredbe 2021/444, osim ako, s obzirom na prirodu ili sadržaj aktivnosti, učešće Crne Gore nije primjereno;
- b) pod uslovom da postoje relevantni zakonski uslovi, učešće u aktivnostima izgradnje IT kapaciteta kako je navedeno u tački (c), prvog podstava stava (3) i stavovima (4) i (5) člana 7. Uredba (EU) 2021/444. Učešće u aktivnostima počće na datum dogovoren od obje strane.

Član 2

Uslovi u vezi sa učešćem u programu Customs

1. Crna Gora učestvuje u aktivnostima programa Customs u skladu sa uslovima utvrđenim u Protokolu 8 uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane, Opštim principima za učešće Crne Gore u programima Zajednice, i pod uslovima utvrđenim dalje u ovom sporazumu, u pravnim aktima iz člana 1. ovog sporazuma, kao i u svih drugih pravila koja se odnose na sprovođenje programa Customs, u njihovim najnovijim verzijama.

2. Ukoliko nije drugačije određeno uslovima iz stava 1. ovog člana, pravna lica osnovana u Crnoj Gori mogu učestvovati u aktivnostima programa Customs pod uslovima koji su jednaki onima koji se primjenjuju na pravna lica osnovana u Uniji, uključujući poštovanje EU restriktivnih mjera⁶.

3. Predstavnici Crne Gore imaju pravo da učestvuju kao posmatrači u odboru iz člana 17 Uredbe 2021/444 o uspostavljanju programa Customs, bez prava glasa, za tačke koje se tiču Crne Gore.

4. Putni troškovi i troškovi boravka predstavnika i eksperata Crne Gore nastalih učešćem u svojstvu posmatrača u radu odbora iz člana 17. Uredbe 2021/444 o utvrđivanju programa Customs ili na drugim sastancima u vezi sa sprovođenjem program Customs, će biti nadokanđeni od strane Komisija po istom osnovu i u skladu sa procedurama koje su na snazi za predstavnike država članica Evropske unije.

5. Crna Gora će preduzeti sve neophodne mjere kako bi obezbijedila da su roba i usluge, kupljene u Crnoj Gori ili uvezene u Crnu Goru, koje se djelimično ili u potpunosti finansiraju u skladu sa ugovorima o grantu i/ili ugovorima zaključenim za realizaciju aktivnosti u skladu sa ovim Ugovorom, oslobođeni carina, uvoznih dažbina i drugih fiskalnih dažbina, uključujući PDV, koji su na snazi u Crnoj Gori.

⁶Restriktivne mjere EU se donose u skladu sa članom 29. Ugovora o Evropskoj uniji ili članom 215. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.

6. Engleski jezik će se koristiti za procedure vezane za zahtjeve, ugovore i izvještaje, kao i za druge administrativne aspekte Programa.

Član 3

Finansijski doprinos

1. Učešće Crne Gore ili pravnih lica Crne Gore u Programu Customs zavisi od toga da li Crna Gora finansijski doprinosi Programu i povezanim troškovima upravljanja, izvršenja i rada u okviru opšteg budžeta Unije (u daljem tekstu „budžet Unije“). Pravila koja regulišu finansijski doprinos Crne Gore navedena su u Aneksu I.

2. Finansijski doprinos će biti u obliku zbira:

a) operativnog doprinosa;

i

b) participacije.

3. Finansijski doprinos će biti u obliku godišnje uplate u [jednoj] rati, a dospjeće najkasnije [u maju]

4. Operativni doprinos pokriva operativne rashode i rashode za podršku Programa i biće dodatni kako u aproprijacijama za obaveze tako i u plaćanjima uz iznose unesene u budžet Unije koji je konačno usvojen za program Customs.

5. Operativni doprinos se zasniva na ključu doprinosa definisanom kao odnos bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore u tržišnim cijenama prema BDP-u Unije po tržišnim cijenama. BDP po tržišnim cijenama koji će se primjenjivati određuju posebne službe Komisije na osnovu najnovijih statističkih podataka dostupnih za proračun budžeta u godini koja prethodi godini u kojoj dospijeva godišnja uplata. Prilagođavanja ovog ključa doprinosa su navedena u Aneksu I.

6. Operativni doprinos se izračunava primjenom ključa doprinosa, kako je prilagođeno, na aproprijacije za obaveze unete u budžet Evropske unije koji je konačno usvojen za odgovarajuću godinu za finansiranje programa Customs.

7. Participacija će iznositi 4% godišnjeg početnog operativnog doprinosa obračunatog u skladu sa stavovima (5) i (6) i postepeno će se uvoditi kao što je navedeno u Aneksu I. Participacija neće biti predmet retroaktivnih prilagođavanja ili ispravke.

8. Unija će Crnoj Gori obezbijediti informacije u vezi sa njenim finansijskim učešćem koje su uključene u informacije o budžetu, računovodstvu, učinku i evaluaciji koje se dostavljaju budžetskim organima Unije i organima za razduženje u vezi sa programom Customs. Te informacije će biti dostavljene uz dužno poštovanje pravila o povjerljivosti i zaštiti podataka Unije i Crne Gore i ne dovode u pitanje informacije koje Crna Gora ima pravo da dobije prema Aneksu II.

9. Svi doprinosi Crne Gore ili uplate iz Unije, kao i obračun iznosa dospjelih ili koji će biti primljeni, vrše se u eurima.

Član 4

Monitoring, Izvještavanje i Evaluacija

1. Ne dovodeći u pitanje odgovornosti Komisije, Evropske kancelarije za borbu protiv prevara (OLAF) i Evropskog revizorskog suda u vezi sa praćenjem i evaluacijom programa Customs, učešće Crne Gore u programu Customs će se kontinuirano pratiti na partnerskoj osnovi u čemu učestvuju i Komisija i Crna Gora.

2. Pravila u vezi sa dobrim finansijskim upravljanjem, uključujući finansijsku kontrolu, naplatu i druge mjere protiv prevara u vezi sa finansiranjem Unije u skladu sa ovim sporazumom, utvrđena su u Aneksu II.

Član 5

Završne odredbe

1. Ovaj sporazum stupa na snagu na dan kada Strane obavijeste jedna drugu o završetku svojih internih procedura u tu svrhu.

2. Ovaj sporazum će se primjenjivati od 1. januara 2021. godine. Ostaće na snazi onoliko dugo koliko je potrebno da se okončaju svi projekti i radnje koje se finansiraju iz programa Customs, sve radnje neophodne za zaštitu finansijskih interesa Evropske unije i sve finansijske obaveze koji proizilaze iz implementacije ovog Sporazuma između Strana.

3. Evropska unija i Crna Gora mogu privremeno primjenjivati ovaj sporazum u skladu sa svojim internim procedurama i zakonodavstvom. Privremena primjena počinje na dan kada strane obavijeste jedna drugu o završetku svojih internih procedura neophodnih za tu svrhu.

4. Ukoliko Crna Gora obavijesti Komisiju koja djeluje u ime Unije da neće završiti svoje interne procedure neophodne za stupanje na snagu ovog sporazuma, ovaj sporazum prestaje da se privremeno primjenjuje na dan prijema ovog obavještenja od strane Komisije, što će predstavljati datum prestanka važenja za potrebe ovog Sporazuma.

5. Evropska unija može suspendovati primjenu ovog sporazuma u slučaju neplaćanja finansijskog doprinosa Crne Gore, kako je opisano u tački II Aneksa I. Komisija će o suspenziji primjene ovog sporazuma obavijestiti Crnu Goru zvaničnim pismom obavještenja, koje stupa na snagu 15 dana nakon što Crna Gora primi ovo obavještenje. U slučaju suspenzije primjene ovog Sporazuma, pravna lica sa sjedištem u Crnoj Gori neće imati pravo da učestvuju u postupcima dodjele koji još nisu završeni kada suspenzija stupi na snagu. Postupak dodjele smatra se završenim kada su preuzete zakonske obaveze kao rezultat tog postupka. Suspenzija ne utiče na zakonske obaveze preuzete prije stupanja na snagu suspenzije. Ovaj sporazum će nastaviti da se primjenjuje na takve pravne obaveze. Evropska unija će odmah obavijestiti Crnu Goru kada Komisija primi cjelokupan iznos dugovanog finansijskog doprinosa. Suspenzija će biti ukinuta sa trenutnim dejstvom nakon ovog obavještenja. Od dana ukidanja suspenzije, pravna lica Crne Gore će ponovo biti kvalifikovana u postupcima dodjele koji su

pokrenuti nakon ovog datuma i u postupcima dodjele koji su pokrenuti prije ovog datuma, za koje nisu istekli rokovi za podnošenje prijava.

6. Svaka Strana može da raskine Sporazum u bilo kom trenutku pisanim obavještenjem o namjeri da ga raskine. Raskid stupa na snagu tri kalendarska mjeseca od datuma kada pisano obavještenje stigne primaocu. Datum na koji raskid stupa na snagu predstavljaće datum raskida u smislu ovog Sporazuma.

7. Kada ovaj sporazum prestane da se privremeno primjenjuje u skladu sa stavom (5), ili bude raskinut u skladu sa stavom (6), strane su saglasne da:

- a) projekti ili radnje u vezi sa kojima su preuzete pravne obaveze tokom privremene primjene i/ili nakon stupanja na snagu ovog sporazuma, a prije nego što ovaj sporazum prestane da se primjenjuje ili bude raskinut, nastavljaju se do njihovog završetka pod određenim uslovima navedenim u ovom Sporazumu;
- b) godišnji finansijski doprinos za godinu N tokom koje ovaj sporazum prestaje da se primjenjuje privremeno ili je raskinut biće uplaćen u skladu sa članom (3).
- c) nakon godine tokom koje ovaj sporazum prestane da se privremeno primjenjuje, Crna Gora, u slučaju pristupa ili rada Zajedničkoj komunikacionoj mreži/interfejsu zajedničkog sistema (CCN/CSI) i njenim aplikacijama, plaća na godišnjem nivou troškove iste, kao bilo koja zemlja koja nije pridružena programu. Komisija će saopštiti Crnoj Gori troškove pristupa i rada CCN/CSI i njenih aplikacija što je prije moguće, a najkasnije prilikom raspisivanja prvog poziva za uplatu u finansijskoj godini.

Strane će zajedničkim dogovorom riješiti sve druge posljedice raskida ili prestanka privremene primjene ovog Sporazuma.

8. Aneksi ovog Sporazuma čine sastavni dio ovog Sporazuma.

9. Ovaj Sporazum se može izmijeniti samo u pisanoj formi uz zajedničku saglasnost Strana. Stupanje na snagu izmjena će se odvijati po istoj proceduri koja se primjenjuje za stupanje na snagu ovog Sporazuma.

Sastavljen u dva originala na engleskom jeziku.

Sačinjeno u Briselu dana 10/11/2022

Sačinjeno u Podgorici dana 30/11/2022

ZA UNIJU

Gerassimos Thomas, s.r.

Generalni direktor za poresku i carinsku uniju

ZA CRNU GORU

Aleksandar Damjanović, s.r.

Ministar finansija

ANEKS I: Pravila koja regulišu finansijski doprinos Crne Gore programu Customs (2021-2027)

ANEKS II: Dobro finansijsko upravljanje

Aneks I

Pravila koja regulišu finansijski doprinos Crne Gore programu Customs Unije (2021-2027)

I. OBRAČUN FINANSIJSKOG DOPRINOSA CRNE GORE

(1) Finansijski doprinos Crne Gore Programu Customs utvrđuje se na godišnjem nivou srazmjerno i dodatno na iznos raspoloživ svake godine u budžetu Unije za aroprijacije za obaveze potrebne za upravljanje, izvršenje i rad programa Customs.

(2) Participacija iz člana 3. stav 7. ovog sporazuma će se postepeno uvoditi na sledeći način:

2021: 0,5%;

2022: 1%;

2023: 1,5%;

2024: 2%;

2025: 2,5%;

2026: 3%;

2027: 4%.

(3) U skladu sa članom 3(5) ovog sporazuma, operativni doprinos koji će Crna Gora platiti za učešće u programu Customs će biti obračunat za odgovarajuće finansijske godine primjenom prilagođenog ključa doprinosa. Prilagođeni ključ doprinosa je

$$\text{Prilagođen ključ doprinosa} = \text{Ključ doprinosa} \times \text{koeficijent}$$

Koeficijent koji se koristi za gornji obračun za prilagođeni ključ doprinosa je 0,2.

II. UPLATA FINANSIJSKOG DOPRINOSA CRNE GORE

(1) Komisija će Crnoj Gori, u najkraćem mogućem roku, a najkasnije prilikom raspisivanja prvog poziva za uplatu u finansijskoj godini, dostaviti sljedeće podatke:

- a. iznosi aroprijacija za preuzimanje obaveza u budžetu Unije koji su definitivno usvojeni za predmetnu godinu za budžetske linije koje pokrivaju učešće Crne Gore
- b. Iznos participacije iz člana 3(7) ovog Sporazuma.

Na osnovu svog Nacrta budžeta, Komisija će dati procjenu informacija za narednu godinu pod tačkama (a) i (b) što je prije moguće, a najkasnije do 1. septembra finansijske godine.

(2) Komisija će, najkasnije u aprilu svake finansijske godine, objaviti poziv Crnoj Gori za uplatu koja odgovaraju njenom doprinosu prema ovom sporazumu.

Svaki poziv za uplatu će obezbijediti uplatu doprinosa Crne Gore najkasnije u roku od 30 dana od dana objavljivanja poziva za uplatu.

Za prvu godinu implementacije ovog sporazuma, Komisija će objaviti jedan poziv za uplatu, u roku od 60 dana od potpisivanja ovog sporazuma.

(3) Izuzetno od stava 2, finansijski doprinos za 2021. godinu će se podijeliti na rate koje će se podijeliti na više poziva za uplatu sa sledećim rasporedom plaćanja:

- 50% finansijskog doprinosa za 2021. godinu uplatiti u 2022. godini;
- 50% finansijskog doprinosa za 2021. godinu biće uplaćeno 2023. godine.

Odgovarajući iznosi će biti uključeni u poziv za uplatu za dotičnu godinu.

(4) Crna Gora će platiti svoj finansijski doprinos po ovom sporazumu u skladu sa tačkom (II) ovog Aneksa. U nedostatku uplate od strane Crne Gore do roka, Komisija će poslati službeno pismo opomene.

Svako kašnjenje u plaćanju finansijskog doprinosa dovodi do plaćanja zatezne kamate od strane Crne Gore na preostali iznos od dana dospeljeća.

Kamatna stopa za iznose potraživanja koji nisu plaćeni na dan dospeljeća biće stopa koju primjenjuje Evropska centralna banka na svoje glavne operacije refinansiranja, kako je objavljeno u seriji C *Službenog lista Evropske unije*, na snazi prvog kalendarskog dana mjeseca u koji pada rok dospeljeća, uvećan za tri i po procentna poena. .

U slučaju da je kašnjenje u uplati doprinosa takvo da može značajno da ugrozi sprovođenje i upravljanje Programom Customs, učešće Crne Gore u Programu Customs će obustaviti Komisija nakon izostanka uplate 20 radnih dana nakon formalnog pisma opomene, ne dovodeći u pitanje obaveze Unije prema već zaključenim sporazumima o grantu i/ili ugovorima koji se odnose na sprovođenje indirektnih aktivnosti za koje je Crna Gora izabrana.

Aneks II
Dobro finansijsko upravljanje
Zaštita finansijskih interesa i naplata

Član 1

Kontrole i revizije

1. Evropska unija ima pravo da, u skladu sa važećim aktima jedne ili više institucija ili tijela Unije i kako je predviđeno relevantnim sporazumima i/ili ugovorima, sprovodi tehničke, naučne, finansijske ili druge vrste kontrole i revizija u prostorijama bilo kog fizičkog lica sa prebivalištem u Crnoj Gori ili bilo kog pravnog lica sa sjedištem u Crnoj Gori koje prima finansijska sredstva Evropske unije, kao i bilo koje treće strane uključene u implementaciju fondova Unije sa prebivalištem ili sjedištem u Crnoj Gori. Takvu kontrolu i revizije mogu vršiti predstavnici institucija i tijela Evropske unije, posebno Evropske komisije i Evropskog revizorskog suda, ili druga lica ovlašćena od strane Evropske komisije.

2. Predstavnici institucija i tijela Evropske unije, posebno Evropske komisije i Evropskog revizorskog suda, i druga lica ovlašćena od strane Evropske komisije, imaće odgovarajući pristup sajtovima, radovima i dokumentima (i elektronske i papirne verzije) i svim informacijama potrebnim za obavljanje takvih revizija, uključujući pravo na dobijanje fizičke/elektronske kopije i izvoda bilo kog dokumenta ili sadržaja bilo kog medija podataka u posjedu revidovanog fizičkog ili pravnog lica ili revidovanog trećeg lica.

3. Crna Gora neće sprečavati niti stvarati bilo koju posebnu prepreku pravu ulaska u Crnu Goru i pristupu prostorijama agenata i drugih lica iz stava 2. po osnovu vršenja njihovih dužnosti iz ovog člana.

4. Pregledi i revizije mogu se vršiti, takođe nakon suspenzije primjene ovog sporazuma u skladu sa članom 5(5) ili njegovog raskida, pod uslovima utvrđenim u važećim aktima jedne ili više institucija Evropske unije ili tijela i kako je predviđeno u relevantnim sporazumima i/ili ugovorima u vezi sa bilo kojom zakonskom obavezom za sprovođenje budžeta Evropske unije koju je preuzela Evropska unija prije datuma kada je obustavljena primjena ovog sporazuma u skladu sa njegovim članom 5(5), ili raskid ovog Ugovora stupa na snagu.

Član 2

Borba protiv nepravilnosti, prevara i drugih krivičnih djela koja utiču na finansijske interese Unije

1. Evropska komisija i Evropska kancelarija za borbu protiv prevara (OLAF) ovlašćeni su da sprovode administrativne istrage, uključujući provjere i inspekcije na licu mjesta, na teritoriji Crne Gore. Ove istrage će se sprovoditi u skladu sa odredbama i uslovima utvrđenim važećim aktima jedne ili više institucija Unije.

2. Nadležni organi Crne Gore će u razumnom roku obavijestiti Evropsku komisiju ili OLAF o svakoj činjenici ili sumnji na koju su došli u vezi sa nepravilnostima, prevarom ili drugim nezakonitim aktivnostima koje utiču na finansijske interese Unije.

3. Provjere i inspekcije na licu mjesta mogu se vršiti u prostorijama bilo kog fizičkog lica sa prebivalištem ili pravnog lica osnovanog u Crnoj Gori i primaoca sredstava Unije, kao i bilo kojeg trećeg lica uključenog u realizaciju sredstava Unije sa prebivalištenim ili osnovanim u Crnoj Gori.

4. Provjere i inspekcije na licu mjesta priprema i sprovodi Evropska komisija ili OLAF u bliskoj saradnji sa nadležnim organom Crne Gore kojeg odredi Vlada Crne Gore. Imenovani organ će biti obaviješten u razumnom roku unaprijed o predmetu, svrsi i pravnom osnovu provjera i inspekcija, kako bi mogao da pruži pomoć. U tom cilju, službena lica nadležnih organa Crne Gore mogu učestvovati u provjerama i inspekcijama na licu mjesta.

5. Na zahtjev crnogorskih vlasti, provjere i inspekcije na licu mjesta mogu se obavljati zajedno sa Evropskom komisijom ili OLAF-om.

6. Agenti Komisije i osoblje OLAF-a imaće pristup svim informacijama i dokumentaciji, uključujući kompjuterske podatke, o dotičnim operacijama, koje su potrebne za pravilno sprovođenje provjera i inspekcija na licu mjesta. Oni mogu, konkretno, kopirati relevantne dokumente.

7. Kada se lice, entitet ili druga treća strana suprostavi kontroli ili inspekciji na licu mjesta, crnogorski organi, postupajući u skladu sa nacionalnim pravilima i propisima, pomoći će Evropskoj komisiji ili OLAF-u, kako bi im omogućili da ispune svoju dužnost. u vršenju kontrole ili inspekcije na licu mjesta. Ova pomoć uključuje preduzimanje odgovarajućih mjera predostrožnosti prema nacionalnom zakonu, posebno u cilju zaštite dokaza.

8. Evropska komisija ili OLAF će obavijestiti crnogorske vlasti o rezultatima takvih provjera i inspekcija. Konkretno, Evropska komisija ili OLAF će u najkraćem mogućem roku prijaviti nadležnom organu Crne Gore svaku činjenicu ili sumnju u vezi sa nepravilnostima koje su uočili tokom provjere ili inspekcije na licu mjesta.

9. Ne dovodeći u pitanje primjenu krivičnog prava Crne Gore, Evropska komisija može izreći administrativne mjere i kazne pravnim ili fizičkim licima Crne Gore koja učestvuju u realizaciji programa ili aktivnosti u skladu sa zakonodavstvom Evropske unije.

10. U cilju pravilnog sprovođenja ovog člana, Evropska komisija ili OLAF i nadležni organi Crne Gore će redovno razmjenjivati informacije i, na zahtjev jedne od strana ovog sporazuma, međusobno se konsultovati.

11. U cilju olakšavanja efikasne saradnje i razmjene informacija sa OLAF-om, Crna Gora će odrediti kontakt tačku.

12. Razmjena informacija između Evropske komisije ili OLAF-a i nadležnih organa Crne Gore će se dobijati uz dužno poštovanje zahtjeva za povjerljivost. Lični podaci uključeni u razmjenu informacija biće zaštićeni u skladu sa važećim pravilima.

13. Vlasti Crne Gore će saradivati sa Evropskim javnim tužilaštvom kako bi mu omogućile da ispuni svoju dužnost istrage, krivičnog gonjenja i izvršavanja presude počiniocima i saučesnicima krivičnih djela koja utiču na finansijske interese Evropske unije u skladu sa važećim zakonodavstvom.

Član 3

Naplata i izvršenje

1. Odluke Evropske komisije kojima se nameće novčana obaveza pravnim ili fizičkim licima koja nisu država u vezi sa potraživanjima koja proizilaze iz programa Customs biće izvršne u Crnoj Gori. Naredba o izvršenju prilaže se rješenju, bez ikakve druge formalnosti osim provjere autentičnosti rješenja od strane državnog organa koji je za ovu svrhu odredila Vlada Crne Gore. Vlada Crne Gore obavještava Komisiju i Sud pravde Evropske unije o svom imenovanom nacionalnom organu. U skladu sa članom 4 Aneksa II, Evropska komisija ima pravo da o takvim izvršnim odlukama direktno obavijesti lica sa prebivalištem i pravna lica osnovana u Crnoj Gori. Izvršenje će se odvijati u skladu sa crnogorskim zakonom i poslovníkom.

2. Presude i nalozi Suda pravde Evropske unije donijeti primjenom arbitražne klauzule sadržane u ugovoru ili sporazumu u vezi sa programima, aktivnostima, akcijama ili projektima Unije, izvršni su u Crnoj Gori na isti način kao i odluke Evropske Komisije iz stava (1).

3. Sud pravde Evropske unije je nadležan da preispituje zakonitost odluke Komisije iz stava 1. i da obustavi njeno izvršenje. Međutim, za pritužbe da se izvršenje sprovedi na nepravilan način, nadležni su sudovi Crne Gore.

Član 4

Komunikacija i razmjena informacija

Institucije i tijela Evropske unije uključene u sprovođenje programa Customs, ili u kontrolu tog programa, imaju pravo da direktno komuniciraju, uključujući i putem sistema elektronske razmjene, sa svakim fizičkim licem sa prebivalištem ili pravnim licem osnovanim u Crnoj Gori, koje prima sredstava Unije, kao i bilo koje treće strane uključene u implementaciju sredstava Unije sa prebivalištem ili osnivanjem u Crnoj Gori. Takva lica, subjekti i strane mogu direktno institucijama i tijelima Evropske unije dostaviti sve relevantne informacije i dokumentaciju koju su dužni da dostave na osnovu zakonodavstva Evropske unije koje se primjenjuje na program Unije i ugovora ili sporazuma zaključenih radi sprovođenja tog programa.

Član 3

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore-Međunarodni ugovori“.

Broj: _____

Podgorica, _____ 2022. godine

Vlada Crne Gore

Predsjednik,

Dr Dritan Abazović